

FORMY I METODY ODDZIAŁYWAŃ RESOCJALIZACYJNYCH W OPARCIU O ŚRODOWISKO LOKALNE

Przemiany, jakie w ostatnim dwudziestoleciu stały się naszym udziałem, stawiają przed nami wiele różnorodnych zadań. Są wśród nich zadania związane ściśle z funkcjonowaniem środowiska lokalnego.

Jeśli wziąć pod uwagę fakt, iż środowisko to pełni doniosłe role wychowawcze i socjalizacyjne, trudno dziwić się coraz częściej podejmowanym próbom jego naukowej eksploracji. Toteż refleksji nad człowiekiem, postaciami życia zbiorowego, kulturą jawi się często przekonanie o wyjątkowym znaczeniu przestrzeni, którą stanowiła i może nadal stanowić obiektywną podstawę kształtowania więzi między ludźmi¹.

Tym co wspólne i co łączy członków społeczności lokalnej są m.in.:

- kultura i jej dziedzictwo: tradycja, tożsamość, przynależność, lojalność wobec miejsca czy terenu;
- określone formy życia społecznego: silne kontakty sąsiedzkie, solidarność miejscowa, wspólne doświadczenia, podobne kłopoty czy radości;
- środowisko naturalne: przyroda, warunki geofizyczne, krajobraz².

Występujące w środowisku lokalnym styczności społeczne i kulturowe sprawiają, iż staje się ono wręcz *małą ojczyzną*, strukturą złożoną z uczuć, intelektu i działań ściśle związanych z tym, co bliskie – np. domem, sąsiedztwem, krajobrazem, miejscową kulturą oraz tradycją. Jest to rzeczywistość bliska symbolom i mitom, ale równocześnie głęboko osadzona w materialnych konkretach.

Środowisko lokalne jako byt idealny jest ważnym instrumentem poznania oraz normatywnym układem odniesienia w ocenie składników i procesu wychowywania środowiskowego. Historyczne obserwacje procesów socjalizacyjnych w różnych epokach i systemach społecznych dowodzą, że środowisko lokalne, mimo swych ograniczeń, jest najbardziej skutecznym zabezpieczeniem zbiorowości przed dezorganizacją oraz patologią³.

¹ R. Toporkiewicz, *Socjologia wychowania*, Warszawa 1986, s. 27 -31.

² Jak wyżej, s. 33.

³ A. Bałandynowicz, *Rodzina, sąsiedztwo i dewiacja młodzieży*, [w:] *Dewiacje wśród młodzieży*, Kraków 2001, s. 241.

Analizy porównawcze dowodzą, że stopień zagrożeń indywidualnych i zbiorowych jest proporcjonalny do stopnia rozpadu więzi istniejących w środowisku.

Placówki dla nieletnich niedostosowanych społecznie są środowiskami intencjonalnymi, celowo organizowanymi przez człowieka dla realizacji konkretnych zadań. Realizują zadania kompensacyjne, wyrównują upośledzenia i ich skutki oraz te sytuacje, które powodują, że dziecko wyrwane jest z normalnego środowiska życia. Kompensacja sprowadza się do stworzenia warunków korygujących braki i przygotowujących wychowanka do życia społecznego i do wykonywania zawodu.

Podstawowym zadaniem zakładu poprawczego w jego środowisku jest nie tylko integrowanie czynników celowego oddziaływania wychowawczego, lecz również rozszerzanie środowiska wychowawczego przez badanie i podawanie ukierunkowaniu elementów środowiskowych nie objętych pedagogiczną kontrolą, a wywierających wpływ na rozwój młodzieży.

Rozwijająca się w miarę postępu placówka resocjalizacyjna uzupełnia w coraz szerszym zakresie i coraz wyższym stopniu swoją działalnością wychowawczą działalność środowiska wychowania naturalnego⁴.

Stanowi też jeden z istotnych elementów składowych społeczności lokalnej i ośrodek skupienia oddziaływań wychowawczych wszystkich instytucji zainteresowanych tak wychowaniem i kształceniem młodzieży, jak i oświatą dorosłych⁵. Zatem zakład poprawczy jako instytucja wychowania profesjonalnego swoje nowe, uzupełniające zadania pełnić może skutecznie jedynie we właściwej współpracy ze swym środowiskiem.

Zakład poprawczy powinien być ośrodkiem organizującym aktywność wychowanka, co pozwoliłoby w sposób zdecydowany na realizację postulatu zbliżenia placówki do życia i pracy środowiska, jak również na pełne wykorzystanie przez nią nowoczesnych możliwości kształcenia, takich jak: zakłady pracy, instytucje społeczne, muzea, teatr kukiełkowy i teatr aktorski, telewizja, radio, muzyka⁶.

Z pedagogicznego punktu widzenia ważne jest więc powiązanie placówki resocjalizacyjnej z różnymi instytucjami społeczności lokalnej bądź dalszego regionu i organizowanie z nimi współpracy, włączanie młodzieży do ich działalności oraz wprowadzanie tej ostatniej na teren szkoły⁷.

⁴ Jak wyżej, s. 242.

⁵ R. Toporkiewicz, *op. cit.*, s. 46.

⁶ R. Miller, *Proces wychowania i jego wyniki*, Warszawa 1966, s. 167.

⁷ Jak wyżej, s. 169.

Raciborski zakład był od początku swego istnienia zmuszony do ułożenia pozytywnych relacji ze środowiskiem lokalnym, choćby z tego powodu, iż mieści się w centrum miasta, w ciągu zwartej zabudowy ulicy Wojska Polskiego. Należało zatem tak pokierować procesem reedukacji i resocjalizacji nieletnich, aby statutowe cele działalności placówki powiązać jak najpełniej z rytmem codziennego życia dużego miasta, z jego ofertą i potrzebami. Proces społecznej readaptacji w raciborskiej placówce jest ukierunkowany w taki sposób, aby wytyczone cele działalności powiązać jak najpełniej z rytmem codziennego życia miasta, jego ofertą i potrzebami, a przez to bezpośrednio generować pozytywne zmiany w osobowości wychowanków.

Od początku funkcjonowania zakładu poprawczego jego wychowankowie czynnie uczestniczyli w życiu środowiska lokalnego. Jeszcze w latach 50-tych wychowankowie pracowali przy budowaniu fabryki kotłów *Rafako*, odgruzowywaniu miasta ze zniszczeń wojennych, budowie stadionu, jeździli do PGR-ów na tzw. akcje żniwne. W okresie transformacji ustrojowej młodzież placówki była często zatrudniana w wielu raciborskich zakładach pracy, opiekowała się terenami zielonymi, obiektami sportowymi, brała udział w czynach społecznych aktywnie włączając się w życie miasta.

Po roku 1989 zaszła konieczność znalezienia innych form współpracy placówki ze środowiskiem lokalnym, a w efekcie wypracowanie odmiennych form strategii oddziaływań resocjalizujących. Przed kadrą pedagogiczną pojawił się problem wdrożenia nowych form i metod pracy. Tutejsi pedagodzy zaproponowali nowoczesne rozwiązania systemowe, w ramach których obszar działalności readaptacyjnej i reedukacyjnej został wzbogacony o alternatywne formy, wśród których najpopularniejsze okazały się oddziaływania kulturotwórcze i zintensyfikowane działania sportowo – rekreacyjne ukierunkowane na kształtowanie rozwoju pozytywnych zainteresowań.

Ważnym obszarem, w którym nasze działania w 100% prowadzone są w oparciu o środowisko lokalne jest sport.

Od 8 lat organizujemy dwudniowy Międzynarodowy Turniej Piłki Nożnej, w którym regularnie biorą udział drużyny z partnerskiego ośrodka w Grossefehn i drużyny z sąsiednich czeskich Koberic. Poza nimi zapraszamy raciborskie gimnazja i szkoły średnie, a także reprezentację Ośrodka Szkolno - Wychowawczego dla Nieśłyszących i Słabosłyszących oraz drużynę ze Specjalnego Ośrodka Szkolno – Wychowawczego z Rud Raciborskich. Jest to największa i najbardziej prestiżowa impreza sportowa realizowana przez nasz zakład. Turniej swoim patronatem objął prezydent miasta, a dodatkowo w organizację imprezy włącza się prezes Sądu Okręgowego w Gliwicach.

Nasza placówka od kilku lat jest organizatorem turnieju piłki siatkowej i plażowej dla młodzieży ze szkół gimnazjalnych i średnich. Dzięki przychylności pracowników raciborskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji oraz Gimnazjum nr 4 możemy swobodnie korzystać z boisk do piłki plażowej. Turnieje te posiadają ustaloną renomę, z roku na rok organizatorzy rozszerzają i uatrakcyjnijają formułę zawodów.

Działaniem, które przysporzyło wiele radości był udział drużyny naszej placówki w rozgrywkach Amatorskiej Ligi Piłki Nożnej, które odbywały się w hali sportowej OSiR, a które zorganizowane były przez TKKF w Raciborzu. Drużyna złożona z pracowników i wychowanków, co prawda bez większych sukcesów, ale z olbrzymim zaangażowaniem i wolą walki oraz z poszanowaniem dla zasad fair play uczestniczyła przez kilkanaście zimowych wieczorów w rozgrywkach. Była to inicjatywa integrująca młodzież i pracowników, gdzie ramie w ramię stawaliśmy do rywalizacji z innymi drużynami. Od dwóch lat bierzemy również udział w rozgrywkach ligi szkół, w której odnosimy spore sukcesy. Widząc kulturę gry naszych podopiecznych, ich zachowanie i postawę na boisku organizatorzy tych rozgrywek zapraszają nas na dodatkowe imprezy organizowane w ramach akcji zimowych i letnich.

Każde przedsięwzięcie, które realizujemy wspólnie z wychowankami ma niebagatelne walory wychowawcze. Integracja, która się przy takich okazjach odbywa pozytywnie wpływa na klimat w placówce. Tego typu działalność pozwala nam, pedagogom, przede wszystkim kształtować pozytywny obraz relacji na linii kadra – wychowankowie, co podnosi skuteczność procesu resocjalizacji.

Innymi cyklicznie organizowanymi przez nas imprezami są Memoriał Lekkoatletyczny, w ramach którego przez dwie zimowe niedziele wychowankowie rywalizują między sobą na krytej bieżni raciborskiej szkoły Mistrzostwa Sportowego, a także wiosenne i jesienne spartakiady lekkoatletyczne na stadionie miejskim w Raciborzu. Tu również wychowankowie mają okazję do udziału w konkurencjach biegowych, rzucie kulą, piłeczką palantową i w skoku w dal. Imprezę tradycyjnie kończy mecz piłki nożnej pomiędzy drużynami wychowanków i kadry zakładu. Nie są to jedyne wspólne z wychowankami imprezy sportowe, ponieważ od kilku lat organizujemy także turniej piłki siatkowej, w którym trzy startujące w nim drużyny tworzą wychowankowie, pracownicy internatu i osoby pracujące w pozostałych działach placówki.

Operatywność pedagogów placówki i przychylność wielu innych podmiotów powoduje, że możemy korzystać z wielu obiektów sportowych na terenie miasta, na których młodzież uczestniczy w zajęciach ruchowych. W tym miejscu warto wspomnieć o zajęciach sportowych z elementami zapasów prowadzonych w KS UNIA Racibórz, kole szachowym przy TS Sokół i – ostatnio – zajęciach ze wspinaczki skałkowej. Inną bardzo atrakcyjną formą oddziaływań sportowych jest możliwość korzystania z lodowiska OSiR w okresie zimowym. Niemal

codziennie grupa około 20 wychowanków udaje się na lodowisko, gdzie odbywają się zajęcia nauki i doskonalenia umiejętności jazdy na łyżwach.

Pracownicy pedagogiczni szkół corocznie organizują Mistrzostwa Szkół w konkurencjach pływackich, które odbywają się na basenie SMS w Raciborzu. Dodatkowo zajęcia na basenie dla wszystkich wychowanków odbywały się także w okresie zimowym w niedziele w godzinach przedpołudniowych.

Kończąc omawianie przedsięwzięć sportowych nie sposób nie wspomnieć o najpowszechniejszej działalności zakładu. Są to zajęcia sportowe w internacie, które dzięki życzliwości dyrekcji ZSB, ZSZ, I LO, SP 15 mogą się odbywać na przyszkolnych boiskach placówek. Bez wsparcia tych –placówek pozostalibyśmy praktycznie pozbawieni bazy sportowej, gdyż w obrębie zakładu, poza sala gimnastyczną i siłownią, nie posiadamy zaplecza do uprawiania sportu.

Bardzo eksponowanym działaniem pedagogów w raciborskim zakładzie jest krzewienie zamiłowania do turystyki. Niewątpliwie zawierają one olbrzymie walory wychowawcze, wpływają na rozwijanie zainteresowań poznawczych i kształtowanie prawidłowych wzorców osobowościowych. Dzięki wycieczkom busami ponad 100 wychowanków w minionym roku szkolnym miało możliwość zwiedzenia Grossefehn, Kudowy Zdroju, Wrocławia, Trójmiasta, Tarnowskich Gór, Krakowa, Wisły, Olsztyna. Innym rodzajem aktywnego wypoczynku jest turystyka piesza. Dzięki pieszym wędrówkom wychowankowie poznali niemal wszystkie ciekawe miejsca w okolicach Raciborza – rezerwat przyrody Łęczczok, Arboretum Bramy Morawskiej, mini-Zoo w parku Obora i wiele innych miejsc. Kolejną formą uprawiania turystyki są wycieczki rowerowe. Dysponujemy 15. rowerami, które są przeznaczone dla wychowanków. Również te wyjazdy są organizowane najczęściej w niedzielę, choć często organizowane są krótkie, dwu-trzy godzinne wyjazdy popołudniowe w dni powszednie. Każdy z takich wyjazdów ma szczegółowo zaplanowaną trasę przejazdu (w planowaniu biorą udział wychowankowie) z określonym celem podróży. Ulubionymi szlakami naszych podopiecznych są ważnym elementem resocjalizacji i prowadzonej przy okazji edukacji regionalnej.

Ważną rolą w wycieczce jest bezpośredni kontakt z otoczeniem: obiekty, przyroda, kultura, cywilizacja-to stanowi podstaw do samokształcenia. Uczestnicy wycieczki wybierając sobie i oglądając te zabytki, przyrodę, która jest ich osobistym zainteresowaniem.

Właśnie dzięki temu turystyka pozwala zaspokoić swoje potrzeby i aspiracje. Dzięki temu sprzyja proces rozwojowi osobowości.

Uczestnictwo w wycieczce prawidłowo organizowanej i kierowanej zapewnia uzyskanie pewnego rodzaju doświadczeń poznawczych i związanych ze zwiedzaniem różnych obiektów

wszystko odgrywa ogromną rolę w procesie samowychowawczym gdyż pogłębia tą naszą wiedzę o zwiedzanym miejscu, o ludziach żyjących tam.

Dzięki temu samokształcenie rozszerza wyobraźnię, emocje, myślenie wychowanków. Jednym słowem wycieczka dostarcza uczestnikom-wrażeń, wyobrażeń, spostrzeżeń i pojęć o otaczającym świecie, rozbudza potrzebę badania, poznawania świata, wzbogaca poczucie sensu życia, ukazuje urodę świata, umożliwia porównanie własnego kraju.

Ważnym elementem wycieczki jest zachowanie wychowania społecznego turystów, polega na wprowadzeniu kilku punktów dyscypliny (Np. punktualność, odpowiedzialność). Główną zaletą dyscypliny na wycieczce jest to, że są podejmowane zgodne decyzje w programach wycieczek, które wycieczkowicze dostają na początku imprezy.

Wychowanie społeczne ma na uwadze ukształtowanie turystów takiej postawy, rozumienia życia zbiorowego (zgodnego) i bezkonfliktowego rozwiązywania różnych spraw i mądrego realizowania swoich aspiracji.

Wycieczka integruje ze sobą kadrę i wychowanków, czym więcej zabaw integracyjnych tym lepiej dla turystów mogą się lepiej poznać nawiązać kontakt również pozwala to nauczyć czegoś od drugiej osoby.

Realizacja wycieczki marzeń związana jest z zaspokojeniem swoich potrzeb moralnych i zapoznanie się z obcą przyrodą, kulturą, jedzeniem obcowaniem.

Ważne jest, aby przekazać wychowankom - turystom kryteria wychowania, które pomogą im stosowaniu w kształtowaniu samego siebie.

Ważnym zadaniem wychowania społecznego wycieczkowiczów jest pokazanie im, z czego mają się oni radować, co oglądać, ponieważ pozytywne wibracje dają poczucie siły, czyli zwolnienia zmęczenia monotonnym życiem codziennym w placówce.

W grupie, która ma wysoki stopień kulturowy traktuje wycieczkę jako piękną formę zaangażowania w przyrodę, poznanie świata, następuje odnowienie i spojrzenie w głąb życia duchowego, powrotu wiary we własne siły.

Wszystkie te czynniki przywracają wycieczkowiczom ochotę do życia i siły do pracy.

Dzięki uczestniczeniu w wycieczce wychowankowie poznają najbliższe otoczenie, jego obiekty, ludzi żyjących w nim, krajobrazy i wytwory cywilizacyjne. Odkrywanie wszystkich tych rzeczy jest źródłem głębokiej satysfakcji moralnej wynika to z tego, iż poznanie innego od codziennego środowiska staje się dla Ciebie trwałym elementem życia duchowego człowieka, doświadczenie to może wpływać na jego dalsze życie. Odkrywanie to źródło powiększania swojej wiedzy i pogłębiania swoich zainteresowań. Dzięki zwiedzaniu kraju ojczystego i innych więcej się uczymy mamy szerszy kontakt z różnymi ludźmi, co daje nam możliwość zadowolenia

siebie jak i poczucie sensu życia wynikające z faktu, iż świat i jego bogactwa. Kulturowe są niewyczerpalne i dostępne dla każdego.

Wartością kształcącą w wycieczce jest umiejętność racjonalnego wypoczywania - polega to na pogodzeniu rekreacyjnych i zdrowotnych celów. Ta cecha wycieczki umożliwia zaspokoić różne potrzeby związane z racjonalnym wypoczywaniem..

Wycieczki grupowe mają za zadanie przygotować młodych ludzi do współżycia z innymi osobami podróżującymi. Dostosowanie się do innych członków grupy np. swoimi nawykami, stylem odpoczywania, komunikowania się.

Wycieczki ułatwiają doskonalenie własnej osobowości i samowychowania.

Od trzech lat nasza placówka opiekuje się sadem owocowym w miejscowości Gorzyce nieopodal Raciborza. Sad przekazał nam pod opiekę jeden z mieszkańców Gorzyc i w zamian za pielęgnację terenu (koszenie trawy, pielęgnacja drzew) możemy zbierać na potrzeby zakładu owoce.

W latach dziewięćdziesiątych została zainicjowana stała, trwająca do chwili obecnej, współpraca z placówką resocjalizacyjną w Grossefehn. Współpraca ta zaowocowała na przestrzeni ponad 10 lat około trzydziestoma wielotematycznymi i zróżnicowanymi w formach i metodach spotkaniami wychowanków i pracowników pedagogicznych, a wśród nich:

- udział w konferencjach naukowo- metodycznych, także o zasięgu ogólnopolskim,
- wymiana doświadczeń i informacji w zakresie historii, kultury, oświaty, sportu i turystyki,
- organizowanie wspólnych projektów edukacyjnych,
- wymiana młodzieży,
- wspieranie inicjatyw pedagogicznych,
- wspólne zajęcia wychowawcze i dydaktyczne,
- wzajemne hospitacje nauczycieli i wychowawców,
- wzajemne wspieranie się w procesie optymalizacji działań pedagogicznych, wychowawczych i opiekuńczych wobec młodzieży zagrożonej niedostosowaniem społecznym,
- organizacja imprez kulturalnych,
- turnieje sportowe,
- wspólne obozy i wycieczki turystyczno – krajoznawcze po Niemczech i Polsce.

Wymiana między polską i niemiecką placówką stymuluje osiąganie celów resocjalizacyjnych wśród wychowanków, jest okazją do kształtowania postaw koleżeńskich, eliminuje stereotypy, uprzedzenia i niechęci, a przede wszystkim pozwala wzbogacać o nowe doświadczenia i refleksje pedagogiczne polskich i niemieckich pedagogów z obu placówek. Grupy młodzieży niemieckiej

wraz z opiekunami regularnie przebywają w ramach wymiany młodzieży w naszej placówce. Najczęściej wymiany mają miejsce w okresie letnim (urlopując część wychowanków mamy wówczas miejsca w pomieszczeniach grupowych, gdzie możemy przyjąć nawet dwudziestokiluosobowe grupy młodzieży. W trakcie pobytu gości z Niemiec w naszej placówce wiele czasu spędzamy na wspólnie zorganizowanych zajęciach kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych. Spotkania w Polsce są tylko jednym z elementów, ponieważ każda wizyta niesie ze sobą rewizytę i w Grossefehn bywamy równie często. Zawsze nasz przyjazd do placówki w Niemczech wiązał się z zaprezentowaniem najciekawszych form i metod pracy z młodzieżą: występy teatralne, muzyczno-wokalne, sportowe. Partnerzy zawsze starali się maksymalnie ciekawie zagospodarować nasz czas wolny, zapoznając nas z systemem pracy pedagogicznej, organizując zajęcia pokazowe, warsztaty, wycieczki itp.

Analizując szeroko pojęte działania pedagogiczne i korzyści z nich płynące, nie sposób pominąć korzyści materialne z nimi związane. Od początku współpracy otrzymaliśmy już jako dary trzy samochody do przewozu osób, wiele sprzętu sportowego i elementów wyposażenia placówki. Można zatem śmiało stwierdzić, że współpraca ta niesie wyjątkowo wymierne korzyści. Lesław Pytka tak oto charakteryzował tę współpracę: *Wymiana między polską i niemiecką placówką stymuluje osiągnięcie celów resocjalizacyjnych wśród wychowanków, kształtuje postawy przyjaźni, eliminuje uprzedzenia, a nade wszystko wzbogaca doświadczenia i refleksje pedagogiczne polskich i niemieckich pedagogów*". Młodzież, zarówno polska i niemiecka mogła dzięki wzajemnym kontaktom poznać styl życia, kulturę i obyczaje partnerów zagranicznych, poznać podstawy języka, brać udział w konkursach, imprezach sportowych. Efektem tych działań jest wzajemne poznanie, wymiana doświadczeń w zakresie pedagogiki.

Działania profilaktyczne, terapeutyczne, edukacyjne, pedagogiczne prowadzone w szkole, warsztatach i internacie rozwijają zainteresowania wychowanków, poszerzają horyzonty myślowe, uczą właściwego spędzania czasu wolnego, wzmacniają poczucie własnej wartości, uczą otwartości, życzliwości i empatii. Preferują wartości społecznie aprobowane, uczą samodzielności i aktywności oraz pomagają często w przywróceniu zaburzonej równowagi.

Dzięki współpracy z Raciborskim Centrum Kultury młodzież ma okazję spróbować swoich sił w sztuce teatralnej i pantomimicznej. Wychowankowie poruszający się na szczytach nieodmiennie stanowią atrakcję dla mieszkańców miasta, zaś w 2003 roku wystąpili na przeglądzie w Łodzi oraz happeningu w czeskiej Opawie.

Zakład, jako jedna z niewielu tego typu placówek w kraju, jest otwarty na studenckie praktyki. Corocznie studenci wielu wyższych uczelni z Opolą, Katowic, Wrocławia, Raciborza licznie hospituja zajęcia lekcyjne, zapoznają się ze specyfiką nauczania i wychowania nieletnich

społecznie niedostosowanych, zdobywają cenne doświadczenia, których nie zapewni żadna wyższa uczelnia.

Ważną formą pracy resocjalizacyjnej są zabiegi związane z pedagogizacją rodziców.

Pedagogizacja rodziców jest to działalność zmierzająca do stałego wzbogacania posiadanej przez rodziców potocznej wiedzy pedagogicznej o elementy naukowej wiedzy o wychowaniu dzieci i młodzieży.

Współpraca placówki z rodzicami jest stałą tradycją. Jakkolwiek często jest to współpraca trudna dla strony zakładowej, to nauczyciele i wychowawcy dokładają wszelkich możliwych starań, aby kontakty pedagogów z rodzicami lub prawnymi opiekunami uczniów były regularne i owocne.

Już z chwilą doprowadzenia wychowanka do zakładu i schroniska nawiązuje się kontakt z domem rodzinnym i przedstawia perspektywy pobytu syna w placówce. W czasie cotygodniowych niedzielnych odwiedzin prowadzi się pedagogizację rodziców. Są oni również zapraszani imiennie na uroczystości związane z rozpoczęciem i zakończeniem roku szkolnego, uroczystości z okazji Dnia Dziecka, Dnia Matki .

W przeszłości placówka organizowała dwa razy do roku wywiadówki połączone ze zwiedzaniem zakładu, a wychowankom, którzy mieli niekorzystne warunki materialne w rodzinach zakład wypłacał jednorazowe zapomogi.

Celem pedagogizacji rodziców w wykonaniu nauczycieli i wychowawców przy zakładzie poprawczym jest bezpośrednia i pośrednia pomoc rodzicom w ich oddziaływaniach wychowawczych dzięki podniesieniu stopnia ich refleksyjności. Wzbogaceniu świadomości pedagogicznej i przez to poprawie funkcjonowania zaburzonej najczęściej rodziny. Ważnym zadaniem pedagogizacji jest też kształcenie kultury pedagogicznej rodziców i innych osób zaangażowanych w proces wychowania syna.

Analizując model kultury pedagogicznej rodziców wychowanków zakładu poprawczego łatwo dostrzec w niej wyraźną przewagę elementów emocjonalnych nad intelektualnymi i behawioralnymi. Taka sytuacja sprzyja popełnianiu przez rodziców wielu typowych błędów wychowawczych wynikających z nieznanności potrzeb dziecka, praw rządzących jego rozwojem psychofizycznym i braku świadomości własnej roli w procesie wychowawczym.

Okazją do pedagogizacji rodziców są zebrania ogólnoszkolne, zebrania klasowe, rozmowy indywidualne nauczycieli z rodzicami, wywiadówki, dni otwarte szkoły, kontakty korespondencyjne i telefoniczne, uroczystości i imprezy szkolne, wizyty domowe.

Do form pedagogizacji rodziców podejmowanych przez pracowników pedagogicznych należą:

1. udzielanie porad rodzicom w rozwiązywaniu trudnych problemów wychowawczych,
2. organizowanie prelekcji dla rodziców z zakresu metodyki wychowania,
3. rozpoznawanie warunków życia i sytuacji rodzinnej uczniów.

Szkoła w ramach pedagogizacji organizuje odczyty, prelekcje, pokazy filmów, spotkania z zaproszonymi gośćmi i propaguje fachową literaturę przedmiotu.

Analiza notatek z rozmów między nauczycielami a rodzicami wychowanków pozwala stworzyć obraz rodzica: jest to najczęściej osoba, która cechuje zagubienie, bezsilność oraz bezradność wobec problemów dziecka i własnej rodziny. Rodzicom brakuje nieraz elementarnej wiedzy na temat procesu wychowania i trudno jest im dostrzec związek trudności dziecka z niewłaściwą sytuacją rodzinną. Nie zawsze też znają w dostatecznym stopniu swoje dziecko, jego zainteresowania, potrzeby, problemy, przeżycia czy kontakty ze środowiskiem pozarodzinnym. Znanym ogólnie zjawiskiem socjologicznym jest niewystarczający i mało efektywny wychowawczo kontakt pokolenia współczesnych rodziców z ich dorastającymi dziećmi.

Wśród najczęściej poruszanych podczas pedagogizacji tematów znalazły się m.in. następujące zagadnienia:

- typowe błędy wychowawcze oraz ich wpływ na psychikę dziecka,
- przyczyny i sposoby zapobiegania agresji dziecka,
- unikanie rywalizacji między dziećmi w rodzinie (elementy metody T. Gordona),
- organizowanie czasu wolnego,
- szkodliwy wpływ telewizji na rozwój osobowy,
- jak szkodzą dziecku komputery,
- przyczyny i sposoby zapobiegania niepowodzeniom szkolnym,
- rozwijanie motywacji do nauki,
- sposoby rozwiązywania konfliktów w rodzinie.

Otwarcie się placówki na środowisko lokalne jest w nim pozytywnie postrzegane, o czym świadczą liczne dowody sympatii i podziękowania składane bezpośrednio na ręce pracowników i wychowanków w prasie, telewizji, podczas codziennych kontaktów.

Uczniowie szkół przy raciborskim „poprawczaku” są w środowisku lokalnym postrzegani nie jako jednostki społecznie niedostosowane, ale przede wszystkim jako młodzi ludzie próbujący

wyrwać się z zakłętego kręgu własnej niemożności, bylejakości, negatywizmu społecznego, postaw destruktywnych.